SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCV. No. 143. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 29, 1988 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 29-го ЛИПНЯ 1988 Ч. 143. РІК XCV.

КҐБ ПОГРОЖУЄ В. ЧОРНОВОЛОВІ

Київ (ПС УГС). — У середу, 20-го липня ц.р., за кілька хвилин до виїзду в Київ був затриманий і примусово, під загрозою застосування сили, привезений у львівський КҐБ український правозахисник Вячеслав Чорновіл, один із організаторів Української Гельсінкської Спілки (УГС) і редактор незалежного журналу „Український Вісник". В КҐБ Чорноволові дали офіційне попередження, звинувачуючи його в розпалюванні міжнаціональної ворожнечі і націоналістичних настроїв, у постачанні західних підривних центрів інформацією, яка використовується на шкоду совєтському ладові, в організації масових виступів населення, що призводить до порушення громадського порядку.

Майор КҐБ Чубатюк, що оголошував попередження, додав ще від себе, що КҐБ вважає створену на базі Української Гельсінкської Групи Українську Гельсінкську Спілку опозиційною політичною партією, а також приписав Чорноволові організацію декількох неофіційних багатолюдних віч у червні-липні 1988 року. В мітингах 13-го, 16-го і 21-го червня та 7-го липня взяло участь від декількох тисяч до 50,000 осіб.

На одному з віч ставилося питання про відкликання самовиборних на XIX партконференцію бюрократів брежнєвського покрою, серед них першого секретаря Львівського обкому партії Погребняка, начальника Львівського КҐБ ген. Малика, секретаря ЦК КПУ Єльченка, першого секретаря ЦК КПУ Щербицького. На останньому вічу було вирішено створити Демократичний фронт сприяння перебудові, чому дуже опиралася місцева влада. На всіх вічах порушували питання соціяльно-національних проблем, серед них і про відновлення української державности, що існує тільки на папері, про надання державного статусу українській мові, про децентралізацію СССР, введення республіканського госпрозрахунку в економіці та інші вимоги, що входять у програму створеної на початку липня Української Гельсінкської Спілки — масової позапартійної неформальної організації.

Майор Чубатюк заявив Чорноволові, що його могли б уже арештувати, але з гуманних міркувань вирішили покищо офіційно попередити. Підписувати протокол попередження Чорновіл відмовився, але зробив у ньому запис, де вказав, що патріотизм не вважає націоналізмом, що відновлення потоптаних прав українського народу не означає розпалювання ворожнечі до інших народів, що львівські віча — це масові виступи пробудженого народу, а не каверзи окремих осіб, що інформацію про події в Україні він передає не якимось там підривним центрам, а засобам масової інформації, а це є нормою для демократичного суспільства. Чорновіл написав також у протоколі, що діяльність КҐБ несумісна із політикою демократизації і перебудови.

Перед винесенням попередження поведено пропагандистську кампанію проти Чорновола і його однодумців. Тільки за 10 днів — від 10-го до 20-го липня в обласній і республіканській пресі з'явилося близько 20 матеріялів, в яких були напади на Чорновола. У кампанію включилась і всесоюзна преса („Комсомольская Правда" з 9-го і 10-го липня).

З метою залякати населення, відвернути від участи у вічах та від членства в УГС повідомлення про попередження Чорноволові було надруковано 22-го липня в пресі.

В. Чорновіл вважає, що винесення офіційного попередження невипадково сталося відразу після засідання Президії Верховної Ради СССР, яка зігнорувала прагнення всього вірменського населення Нагірного Карабаху до самовизначення, і збіглося з рішенням про висилку з СССР лідера вірменського національного руху Паруйра Айрікяна. Як думає Чорновіл, останні факти свідчать про підтвердження позиції Горбачова в національному питанні про те, що принципи національної політики компартії, встановлені Сталіном, залишаються в СССР непорушними, без огляду на гучні слова про демократизацію і гласність.

О. МЕШКО ПЕРЕБУВАЄ В НЮ ДЖЕРЗІ

Микола Руденко вітає Оксану Мешко на летовищі в Нюарку.
(Фото: ред. Х. Лапичак, „Український Тижневик")

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Оксана Мешко, 83-літня українська правозахисниця і співосновниця Української Гельсінкської Групи, прибула у вівторок, 26-го липня ц.р. до Нюарку, Н. Дж. на відвідини свого родича Юрія Логуша. Вона перебуватиме у родини 2-3 тижні перед поворотом в Україну.

До Ню Джерзі О. Мешко прибула з Австралії, куди вона поїхала з України весною цього року і там піддалася лікуванню очей. Вона там мала ряд зустрічей з українською громадою.

На летовищі в Нюарку О. Мешко зустрічали, крім родини, Раїса і Микола Руденки, Петро Рубан, Божена Ольшанівська та ще декілька українців з околиць Ню Йорку — Ню Джерзі.

Появилися спогади В. Сокола

Едмонтон, Альта. — Тут у видавництві Канадського Інституту Українських Студій появилися спогади письменника Василя Сокола п. н. „Здалека до близького". Спогади, які сягають початків цього століття, переплітаються з головними етапами українського життя в совєтських умовах.

В. Сокіл описує сільське дитинство, переживання під час революції, перші кроки в журналістиці та знайомство з відомими письменниками 1920-их років (Майк Йогансен, Василь Мисик, Борис Тенета та ін.) На початку сталінського лихоліття Сокіл був газетним кореспондентом, якого висилають у голодуюче село звітувати про „нові робітничі кадри". Під час війни він скитається по Центральній Азії, відтак потрапляє в армію і повертається до Харкова.

Розповідаючи про післявоєнні десятиліття, Сокіл обговорює взаємовідносини мистецтва та політики: життя харківської організації Спільки письменників; кар'єру свого сина Юрія, відомого кінооператора; врешті неймовірні цькування, що їх зазнає совєтський громадянин, який манагається еміґрувати. Автор виїхав з родиною на Захід 1979 року; тепер проживає в Австралії.

Книжку можна придбати за 29.95 канадських долярів (або рівновартість), звертаючися на адресу: ЗСА: Ukrainian Academic Press, 6931 South Yosemite, Englewood, Colo. 80112; Канада: University of Toronto Press, 5201 Dufferin St. Downsview, Ont M3H 5T8.

СФУЖО отримала нагороду

Пі час 97-ої конвенції Генеральної федерації жіночих клюбів, яка відбулася в Ґранд Рапідс, Миш., в днях 19-26-го червня ц.р., СФУЖО отримала грамоту за „Видатні досягнення в ділянці міжнародного взаємопорозуміння" в конкурсі на тему „Релігії в світі".

Нагорода призначена за проєкти, пов'язані з підготовкою до 1000-річчя Хрищення України: екслібріси, які розіслано дітям в 12-ти країнах світу враз із поясненням символіки, конкурс слова і малюнку для українських дітей, які живуть поза Україною, та контест для дітей в публічних школах Торонто на тему виставки „Втрачені архітектурні пам'ятки Києва", що відбулася в міській ратуші Торонто в листопаді 1987 року з нагоди Конгресу СФУЖО.

На тійже конвенції, в якій брали участь 1,015 делеґток з різних країн світу, репрезентувала СФУЖО голова д-р Марія Квітковська, яка під час міжнародного полуденку подала короткий звіт із діяльности за останній рік і підкреслила зокрема, що це 1000-річчя Хрищення України а не Росії, як це Совєтський Союз пропаґує і одночасно далі гнобить віруючих в Україні.

Голова Українського Золотого Хреста Наталія Іванів у своєму звіті під час пленуму подала інформації про акції допомоги українським дисидентам в Україні та жертвам катастрофи в Чорнобилі.

СФУЖО є членом Міжнародного руху матерів з осідком у Парижі, де Олена Процюк є одною із заступниць президента. Делеґаткою СФУЖО на нарадах, що відбулися в днях 27-28-

(Закінчення на стор. 4)

СТРАЙК У НАГІРНОМУ КАРАБАХУ ЗАКІНЧИВСЯ

Москва. Як повідомляють газети і пресові агентства, більшість страйкуючих у Нагірному Карабаху вирішили вийти на працю. За словами московського кореспондента газети „Ню Йорк Таймс" Билла Келлера, мешканці Нагірно-Карабахської автономної області припинили двомісячний страйк, „закривши главу найбільш небезпечної внутрішньополітичної кризи, перед якою стояв колинебудь Міхаїл Ґорбачов".

Чужинецьким журналістам в'їзд у Закавказзя був закритий ще в кінці лютого, однак американським репортерам вдалося додзвонитися до столиці Нагірного Карабаху м. Степанакерта, де їх повідомили, що місцеві жителі масами виходять на працю. ТАСС повідомив у понеділок, 25-го липня, що на 15 великих промислових підприємствах Степанакерта на працю вийшли 78.5 відсотка працюючих на них людей. У п'ятницю місцевий комуністичний керівник Генріх Погосян, який виступає за воз'єднання Нагірного Карабаху з Вірменією, звернувся на телевізії до жителів з закликом припинити страйк.

Як повідомляє совєтська преса, з кінця травня в Степанакерті, населення якого становить 40,000 осіб, були закриті практично всі установи і підприємства. На залізничній станції зібралися товарні поїзди з продуктами та іншими вантажами. Полиці численних відкритих крамниць опустіли. ТАСС цитував директора степанакертської фабрики освітлювальних приладів, який повідомив, що його підприємство не працює уже три з половиною місяці. Московська телевізія показувала товпи насуплених страйкарів, що зібралися на вулицях Степанакерта, і міліціонерів та вояків, які оглядали авта в пошуках зброї.

Повідомляють, що підприємства і установи Вірменії працюють нормально, але атмосфера в республіці залишається напруженою. Деякі підприємства працюють у три зміни, щоб компенсувати багатотижневі простої.

Мешканці Нагірного Карабаху, до яких вдалося дотелефонуватися чужинецьким кореспондентам, заявили, що боротьба за приєднання цієї автономної области до Вірменії не закінчена, однак тверда лінія, взята Москвою в останні дні, показує, що продовження страйку плодів не принесе. За словами Б. Келлера, припинення страйку стало „важливою перемогою Горбачова: його рішення підтримати консерватистів у цій справі явно себе оправдало. З другої сторони, він ризикує втратити престиж серед вірменів і їх прихильників з числа совєтської інтелігенції".

К. ҐРОШ ЗУСТРІВСЯ З ПРЕЗИДЕНТОМ Р. РЕҐЕНОМ

Вашінґтон. Продовжується візита у З'єднані Стейти Америки мадярського партійного і державного керівника Кароля Ґроша, який прибув до ЗСА минулого тижня. У середу, 27-го липня, К. Ґрош зустрівся з президентом Роналдом Реґеном. Перед тим він розмовляв з кандидатом на пост президента від Демократичної партії Майклом Дукакісом. Після прибуття у Вашінґтон мадярський лідер зустрівся з державним секретарем ЗСА Джорджом Шулцом.

Це перша візита мадярського керівника у З'єднані Стейти за останні 40 років, з того часу, як у Мадярщині з допомогою Москви до влади прийшли комуністи. Кароль Ґрош став головою Ради міністрів рік тому, а в травні цього року він очолив мадярську комуністичну партію.

Кілька тижнів тому відповідальні працівники американського Державного департаменту повідомили, що вони мають деякі дані про те, що Совєтський Союз має намір в недалекому майбутньому вивести свої війська з Мадярщини, де після потопленого у крові народного повстання проти комуністів у 1956 році Москва постійно тримає один зі своїх „обмежених контингентів" військ у кількості 65,000 осіб. Однак К. Ґрош, виступаючи у вівторок в американському Крайовому пресовому клюбі, заявив, що виведення совєтських військ з Мадярщини може статись лише в рамках загального скорочення військ країн НАТО і Варшавського Пакту в центральній Европі.

Адміністрація Реґена раніше заявила, що вона вітає виведення совєтських військ з Мадярщини, підкреслюючи при цьому, що такий захід ніяк не вплинув би на загальний балянс в Европі, бо Мадярщина не межує ні з однією державою, що входить в НАТО.

Виступаючи перед журналістами, мадярський керівник заявив, що в Мадярщині будуть проведені серйозні економічні і політичні реформи, при чому вони будуть проводитися в життя не ізольовано, а комплексно. „Оба ці процеси повинні бути тісно зв'язані між собою", — сказав К. Ґрош, підкресливши однак, що будь-які політичні реформи будуть реалізовані в рамках існуючої в Мадярщині однопартійної політичної системи.

„Ми маємо намір відкрити наші ринки як для чужинецького, так і для мадярського капіталу", — заявив Ґрош, маючи на увазі заплановану перебудову внутрішньої господарської політики Мадярщини. Він дав також зрозуміти, що намагається розширити доступ своєї країни на американський ринок.

Говорячи про події 1956 року, коли відносини між Мадярщиною і Заходом різко погіршилися після приходу до влади в Будапешті просовєтського уряду, К. Ґрош зауважив, що ці події уже „відійшли в історію" і що було б неправильним постійно згадувати про них „у щоденній політиці".

У СВІТІ

КОРЕСПОНДЕНТ АҐЕНТСТВА Ассошіейтед Пресс інформує із Сеулю, що не можна виключати участи Північної Кореї в літніх Олімпійських Ігрищах. У листі отриманому парляментарною групою в Сеулі від групи парляментаристів Північної Кореї говориться, що північно-корейські спортові дружини готуються до участи в Олімпіяді, хоч остаточного рішення у справі їхньої участи ще немає. На протязі кількох останніх місяців велися переговори між представниками обидвох частин Кореї і Міжнародного Олімпійського Комітету (МОК), які, правдоподібно закінчаться успішно. Кореспонденти підкреслюють, що заклику Північної Кореї до бойкоту Олімпіяди не підтримали навіть комуністичні країні, які присилають своїх спортовців до Сеулю.

У ПЕКІНІ ПОВІДОМИЛИ, що Японія погодилася уділити для Китайської Народної Республіки кредити на суму одного більйона долярів на здійснення 15 різних проєктів. Японські урядові чинники повідомили, що низьковідсоткові кредити Японія прогодилася уділити Пекінові після довгих кількамісячних переговорів представників обидвох урядів, які частинно відбувалися в Токіо, а частинно в Пекіні. Японія отримає за свою позичку для Китаю тільки 2.5 відсотки. Для формального підписання договору в цій справі до Пекіну прибуде з офіційною візитою прем'єр-міністер Японії Набору Текесіта.

ПІД ЧАС ІНТЕРВ'Ю ДЛЯ кореспондента газети „Ню Йорк Таймс" керівник нікараґуанських антикомуністичних повстанців Альфредо Сезар заявив, що він надіється, що незабаром розпічнеться чергова рунда переговорів між делеґаціями контрас і сандіністами. Переговори повинні розпочатися не пізніше, як у першій половині серпня. „Ми вже вирішили багато проблем, — заявив Сезар, — але два останні питання мусять бути вирішені тепер, а саме: коли сандіністи мають намір реалізувати резолюцію п'ятьох центральноамериканських держав про демократизацію Нікараґуа і коли має розпочатися процес цілковитого припинення боротьби, складення зброї і проголошення повної амнестії для повстанців". На думку Сезара, допомогу для обидвох сторін може дати президент Коста Ріки Оскар Аріяс, автор пляну замирення.

ТЕПЕРІШНІ КЕРІВНИКИ ТАЙВАНУ (Національного Китаю) перший раз призналися, що на материку, тобто в Китайській Народній Республіці, діє 300 їхніх аґентів розвідки. Ця заява була зроблена одним з делеґатів на XIII з'їзді Комінтанґу, офіційного тайванського політичного руху, на ідеології якого спирають свою працю китайські націоналісти на Тайвані.

ВЕНЕСУЕЛЬСЬКА ПРИБЕРЕЖНА сторожа затримала польський торговельний корабель, у підвалі якого митні урядовці і поліція відкрили 16 замкнутих герматично скринь зі зброєю і амуніцією. Представники венесуельського уряду заявили, що поліція зліквідувала 250 автоматичних крісів, 250 глушників для пістолів, 200,000 патронів амуніції і деяку частину розривного матеріялу, з якого можна виробляти бомби і міни. Капітан корабля Анджей Куросіфка і більшість його помічників були тимчасово притримані поліцією і перевезені до Каракасу для дальшого слідства.

ЗГІДНО З ІНФОРМАЦІЄЮ аґенства Ассошіейтед Пресс, Савдійська Арабія почала купувати деяку кількість зброї й амуніції в комуністичних країнах після того, як З'єднані Стейти Амеики, під тиском жидівської спільноти і Ізраїля, відмовились продавати тій країні замовлену нею зброю в Америці. Король Фагд заявив кореспондентам, що його країна може купувати зброю де вона хоче, бо „ми є суверенною незалежною від нікого державою і керуємося власним розумом". Він перестеріг корепондентів перед злою інтерпретацією цієї справи, бо, на його думку, „Савдійська Арабія купує в комуністичних країнах зброю, а не ідеологію". Деякі види ракет згадана країна купує також в Китайській Народній Республіці.

Совєтський генерал передбачає упадок Кабулю

Ісламабад, Пакістан. Агентство Ассошіейтед Пресс і акредитовані у Пакістані кореспонденти, покликаючись на заяву тамошнього президента Мохаммеда Зія уль-Гака, інформують про припинення виводу совєтських військових частин з Афганістану і концентрацію совєтських військових частин довкола Кабулю, столиці цієї розтерзаної війною країни, з метою захоронити столицю перед упадком, а зокрема тиском антикомуністичних повстанців-муджагедінів.

Заява пакістанського президента була співзвучна з опублікованою в московському журналі „Огоньок" статтею генерал-майора Кіма Цагалова, який так просто і заявив, що Кабуль незабаром попаде в руки повстанців, як тільки це місто і країну покинуть останні частини совєтської армії.

Рівночасно з цією заявою Москва категорично відкинула твердження президента Пакістану про концентрацію війська довкола Кабулю і назвала цю заяву „чистою провокацією". Під час пресової конференції президент уль-Гак відмовився відповідати на запитання численних кореспондентів, на яких джерелах він спирає своє твердження про концентрацію совєтського війська, а головно про здержання виведення військових частин з Афганістану. У Вашінґтоні однак заявили, що джерелом інформації можуть бути спостерігачі Організації Об'єднаних Націй, які виповняють там свою службу. Треба однак застановитися над ревеляційним повідомленням совєтського генерала, заяву якого вперше опублікував журнал „Огоньок". Журнал вияснює, що ген. Цагалов є спеціялістом від справ Афганістану і один з викладачів у військовій Академії ім. Фрунзе в Москві.

Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" в Москві Билл Келлер пригадує, що свого часу справа Афганістану дискутувалась дуже засекречено серед членів Центрального Комітету і Політбюра КПСС. Було

(Закінчення на стор. 4)

П. РУБАН, ЖЕРТВА КРИВОСУДДЯ, СЕРЕД НАС

Джерзі Сіті, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Здається ніколи нам навіть в найбільше сміливих снах не снилося, коли ми перед восьми роками читали Левка Лук'яненка „Зупиніть кривосуддя", що одного гарного літнього дня 1988 року ми будемо вітати тут героя того письмового звернення Л. Лук'яненка до редакції журналу „Народна творчість та енографія".

Петро Рубан, український політв'язень — по званні інтарсист, в перший тиждень після свого приїзду прийшов до Українського Народного Союзу та по черзі відвідував Екзекутиву і редакції „Свободи" та „Українського Тижневика". І ось ми сиділи кругом нього та зі захопленням слухали його розповіді. Показується, що П. Рубан — не лише мистець-художник, але також мистець у слові. Його думки та спосіб, в який він представляє свої важкі переживання 22-літнього ув'язнення, мусять захопити слухачів навіть так „критичних", як часами бувають журналісти. То ж не диво, що час на розмові з нашим гостем проходив нам скоро і ми усі без вийнятку покинули свою працю, щоб лише могти дізнатися про все, що накипіло в серці нашого нового „в'язня на волі".

До речі, він все ще не може вповні усвідомити собі, що він тут, на вільній землі, бо перехід із карного сибірського табору до Ню Йорку ніяк не вміщається в реальність. Тому П. Рубан часто у розповіді повертається до своїх товаришів, що залишилися у тому пеклі, яке йому пощастило покинути.

„Я тут сиджу у вигідному кріслі, при застеленому столі, а вони далі караються у штрафному ізоляторі, у холоді та голоді", — каже він, коли на закінчення відвідин у нашій редакції ми ще поступаємо до Миколи і Раїси Руденків на український борщ.

Петро Рубан розповідає...

Але і в розмові з нами в редакції він постійно підкреслює своє завдання тут допомогти своїм товаришам до визволення та до покращання їхньої долі.

А він добре знає, яка це доля. Та ж йому, тепер 48-літньому, судилося сидіти по тюрмах і карних таборах цілих 22 роки — значить майже половину життя, і він „спец" у знанні усіх знущань та наклепів, які каґебівська система вправляє на політичних в'язнях. Йому, як і іншим нашим політичним в'язням приписува-

(Закінчення на стор. 4)

В АМЕРИЦІ

ДОВГОТРИВАЛА ПОСУХА в ЗСА загрожує не тільки фінасовими втратами, але має також інші шкідливі, а навіть дуже коштовні, й небезпечні наслідки. Йдеться тут про великі пожежі і втрати природної краси у найстрашому крайовому заповіднику ЗСА Єлловстон Парку, де вже згоріло біля 52,000 акрів лісовини. Пожежа набрала такого засягу, що у вівторок, 26-го липня ц.р., загрожувала території, на якій знаходиться найбільший у світі ґейзер „Олд Фейтфул", а разом із цим багатьом туристам, які відвідують цей парк.

У ВАШІНҐТОНІ Комісія в справах етики Палати Репрезентантів офіційно вибрала Ричарда Фелена, керівника чикаґської адвокатської фірми, на голову комісії, що має провірити оскарження спікера Джима Райта. Його обвинувачено в тому, що він уживав своє бюро для особистих користей, як і в тому, що він незаконно нехтував федеральними банковими законами.

ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ, ідучи на прю з демократичними закидами корупції в Уряді президента Роналда Реґена, обіцяє зміцнити етичні вимоги у відділі виконавчої влади, створюючи для того спеціяльне бюро при Білому Домі. У протилежності до офіційної настанови Уряду президента Р. Реґена, він погоджується з концепцією незалежних прокураторів у прослідженні морально-етичних переступлень, одначе підкреслює й те, що такі прокуратори повинні також перевірювати членів Конґресу, проти чого завжди виступають демократи.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Subscription 1 year $40.00 6 months $22.00 3 months $12.00
UNA members 1 year* — $15.00 Change of address $1.00 Make check or money order payable to Svoboda

Postmaster: Send address changes to:

Svoboda 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00 на півроку — $22.00 на 3 місяці $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно За кожну зміну адреси $1.00
Чеки і money orders виставляти на Svoboda

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Антисемітизм в Америці і часи Хмельницького

„Чикаґо не є Німеччиною з-перед 50-ти років ані Францією з-перед 100 років, але суть антисемітизму є та сама — пише у своїй прецікавій статті в „Ню Йорк Таймсі" з 26-го липня 1988 року професор психології у Чикаґському Лойола університеті Юджін Кеннеді. Він наводить низку прізвищ місцевих, себто чикаґських діячів, однаково чорних, як жидів, і з-посеред тих прізвищ тільки деякі відомі ширшій американській та українській громаді з-поза „міста вітрів", як називають Чикаґо. Наприклад, відомо, що Чікаґо є рідним містом впертого чорного амбітника Джессі Джексона, який повірив, що він має дані на президента Америки. Відомо теж, що своїми антисемітськими виступами здобув собі ім'я інший чорний провідник Луїс Фарракан: Джексонові закидали, що він приятелює з Фарраканом і що тому не може рахувати на жидівські голоси у своїй виборчій кампанії.

Проф. Юджін Кеннеді дивується, чому Джессі Джексон у своїй дуже балакучій і голосній виборчій аґітації не заторкував явища антисемітизму, яке найяскравіше проявляється у чорному американському суспільстві, — так само, як жиди в Америці в масі ненавидять чорних. Чорні — твердить проф. Кеннеді, — закидають жидам світову змову на захоплення влади у світі, заволодіння засобами масової інформації і використовування їх для політичних цілей, визиск і наживу чужим коштом. У сучасній ситуації в Америці, після офіційної номінації Майкела Дукакіса, як кандидата Демократичної партії на президента ЗСА, цікаво, як цей антисемітизм, який не обмежується тільки до чорного суспільства, відіб'ється на листопадових виборах. Джессі Джексон не став „партнером" Дукакіса і не буде, як він мріяв, заступником президента з Дукакісом як президентом. І дружина Майкела Дукакіса є жидівського роду. Тому можна вже вичитати між рядками різних американських коментаторів, що в листопаді чорні громадяни Америки, які становлять 22 відсотки всього населення, сидітимуть дома. Але теж невідомо, чи факт, що Кітті Дукакіс одверто признається до мойсеєвого віровизнання і її діти не хрещені — чи цей факт поможе чи пошкодить Дукакісові? Можна сказати, що віровизнання не грає ролі ані у президента, ані тим паче у його дружини, — в даному випадку воно грає ролю постільки, що проявляється у лівому лібералізмі Дукакіса. Він є не тільки проти молитов у школах, але і „рожевий" супроти Москви, готов на редукцію американського збройного арсеналу, на відмову від різних родів зброї, запланованих урядом Реґена, заповідає ліквідацію різних заморожених баз, вмиває руку від протикомуністичних партизанів Нікараґуа.

Прикметною і дуже дивною рисою вдачі і світогляду жидівського суспільства є відсутність зрозуміння, що вони, жиди, своєю поведінкою, однаково супроти арабів на окупованих землях Близького Сходу, як своєю ненавистю супроти українців і своєю традиційною орієнтацією на державу, а не на нарід, серед якого живуть, самі творять і підсилюють антисемітизм. „Як би я був жидом, то тепер злякався би", — цитує проф. Кеннеді одного видатного діяча з Чикаґо. Він каже правду, бо антисемітизм проявлявся у трагічних для жидівського народу проявах реакції. „Остаточна розв'язка жидівської проблеми" Адольфа Гітлера проявилася у дикому, звірському і жорстокому голокості. За царату лунало гасло „Бей жідов — спасай Рассєю" і в практиці давало погроми, організовані охраною, та процес Бейліса. Але й за Богдана Хмельницького був в Україні вибух гніву проти жидів. Новіші жидівські історики, як Шіппер й інші, признали, що причиною того вибуху не був расовий ані національний антисемітизм українців, а господарський, — це була реакція на факт, що за панування польської шляхеччини на Правобережжі вислугування жидами польським дідичам пішло так далеко, що жидівські орендарі мали ключі від українських церков. Не всі жиди такі, як Елізабет Голцман з Бруклину, або й колишній державний секретар за президента Ніксона Генрі Кіссінджер — льояльний республіканець — мойсеєвої віри. Але явище антисемітизму хоч логічне, проте погане. І не треба радіти, а сумувати, що ізраїльський уряд та жиди в Америці не тільки в Чикаґо, але й на Брукліні в Ню Йорку самі створюють антисемітизм.

Ярослав Курдидик

НЕЗМІННА І ПОСТІЙНА МОЖЛИВІСТЬ АТОМОВОЇ ВІЙНИ

Чільні мілітарні аналітики однозгідно майже стверджують, що перегони у збросині врешті закінчилися. Причина після 30-тирічних досліджувань ще й досі не вдалося ствердити і збагнути, як виграти у майбутньому у будь-якій формі атомову війну. А хоч і надалі не припиняються шаржувати різнотипним політичним пустомельством, то із-посеред сучасної підготови до виборів на пост майбутнього президента ЗСА, немов би заставили і пригадали факт, щоб ще і, ще раз перевірити із основною і вірогідною певністю наскільки можна буде споляґати, на устійнене вже тепер часткове домовлення, про редукцію нуклеарних ракет між ЗСА і СССР?

І ось саме тепер, після знесення 25-літнього засекречення, можна під сучасну пору дошукатися і ствердити на основі достовірних і задовільних джерел із Крайової оборони про те, як світ, а зокрема ЗСА стояли багато разів, віч-у-віч атомової війни. Причому кажеться, можна найти досить точні і подрібні описи, почавши з того часу, коли то ЗСА втримували своєрідний „монополь атомової зброї" аж до того часу, коли вдалося Совєтському Союзові розбудувати свій власний атомовий арсенал і таким чином осягнути паритет, почала тоді створюватися загроза постійного вибуху, чи пак спалаху атомової війни.

За одну із вельми серйозними джерелами реляцій, із такою можливістю, яка не змінила постійної загрози нуклеарного зудару, слід взяти до розгляду твір співавторства Даніела Акселрода, праці під заголовком — „Як виграти атомову війну? — Секретні плянування Пентагону такої війни". За саме основне у цій праці слід було б прийняти факт, що ЗСА від багатьох років були приготовані і наставлені на це, щоб у випадку неминучости — вдарити першими.

І так із теперішньої деклясифікації державних засекречених документів виявляються деталізовані подробиці опису того, як президент Гаррі Труман прийняв уперше, як її в тому часі називали — „стратегію ескаляційної атомової домінації". Це трапилося у 1946 році, коли президент Труман зарядив, щоб Совєтський Союз відтягнув свої війська із прикордоння Ірану і таким робом дав право і можливість пропливу нафти з того обширу для ЗСА. Труман обмежив був свій реченець до 48-ох годин, у випадку — якщо Москва не захоче поділити страхітливої долі Гірошіми. У висліді: СССР приспішено відтягнув свої війська протягом 24-ох годин. У випадку, коли б СССР не погодився, то Пентаґон приготував був „повноцілу мережу дій атомової зброї".

Ось так виглядала перша в історії „фаза ескаляції атомової стратегії", аж до того часу, поки Совєтський Союз не розбудував свого власного атомового арсеналу із відомого з того періоду т. зв. „Відплатної загрози".

Але на основі вже тепер повноцілих об'явлень, вибраних із засекречених архівів Крайової оборони ЗСА, треба пригадати, хоч які із цих моментів, які загрожували вибухом нуклеарної війни.

1) У плянуваннях із 1950 року було розроблено доволі вдатну схему, що мала на меті так „прочесати" Совєтський Союз серіями атомових бомб і ракет, щоб вибити з ладу будь-яку спроможність військової та економічної мобільности і, спаралізувавши у такий спосіб всю державну діяльність, знівечити комунізм, а владу передати в окремих республіках протикомуністичним силам.

2) Черговим був плян генерала Д. МакАртура у 1952 році, щоби очистити Північну Корею від комуністичних ворожих сил, вживаючи для того, цілої серії, різнокаліброви атомових бомб.

3) Плянування президента Д. Айзенгавера у 1953 році, щоб перевести „короткотермінову атомову операцію" проти Китаю і, таким чином пригадати Пекінові, що ЗСА є передовою силою і мировим чинником у світі.

4) Маловідома у світі відомість, що Пентаґон запропонував був Франції передати їй кільканадцять малокаліброви атомових бомб, щоб не дати спромоги Го Чі Мінові виграти перемоги біля Дієн-Бієн-Фу у В'єтнамі.

5) Нуклеарний ультимат президента Ніксона у 1969 році під час війни у В'єтнамі, на основі якого, Го Чі Мін припинив негайно дальші воєнні дії.

6) Нуклеарна мобілізація ЗСА у Караїбському Середномор'ю, із перестогою, щоби Москва не підтримувала і не підсилювала кризи в цьому обширі.

7) Дуже різка і безоглядна пересторога для СССР, — як це було заплановано, — щоб за згодою Мао Дзедонга, заманути американські війська на територію Китаю, а потім знищити їх там совєтськими нуклеарними засобами, що коли б таке трапилося то ЗСА усім своїм атомовим арсеналом, складеним із 11,876 зарядів, вдарить по СССР і знищить всі 248 найновіших індустрійних та людських скупчень протягом найближчих кількох годин і то не один раз, а п'ятдесятикратно.

Із цих тільки декількох згадок і припадкових описів можна доволі легко прийти до остаточних висновків, що загроза була, є... і буде постійною і незмінною, завжди і всюди... А якщо ЗСА поважилися б змінити того типу теперішній порядок дій, то вони самі залишаються тоді і загрожені і безборонні.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редаґує Лев Яцкевич

У пошуку інтеліґентного життя у всесвіті

Приблизно 400 років тому згинув у Римі на кострі італійський монах та філософ Джордано Бруно, присуджений до смерти інквізицією за несумісність його космологічних поглядів з християнською релігією.

Він бо проповідував, що кожна зоря на небі становить сонце, навколо якого кружляють плянети, а навколо плянет — місяці. На його думку, на деяких з тих плянет могло розвинутися життя набагато швидше, ніж на нашій землі.

Сучасна наука, не тільки потвердила сумісність його поглядів на побудову всесвіту, але й велику правдоподібність його візії про розвиток життя на плянетах інших зір.

Ми, маємо дві родини: ближчу й дальшу. Нашу ближчу родину становить наша соняшна плянетна система, а нашу дальшу родину — наша ґалактика, яку називаємо поетично „Молошним Шляхом". Вона одна вміщає біля 300 більйонів зір, включно з нашим сонцем, які вмирають та поповнюються новонародженими зорями, зформованими із хемічної жужелиці випалених зір. Обраховують, що кількість ґалактик у всесвіті дорівнює 10 більйонів. Вони всі побудовані з цього самого молекулярного матеріялу, що наша соняшна система, та порушаються на основі тих самих законів механіки.

Учені доказали також, шляхом біологічних експериментів що коли пропустити крізь пляшку, сповнену молекул первинної атмосфери землі, фіолетне світло та електричне розрядження, утворяться в ній органічні молекули, що становлять цеглини нашого життя. Такими молекулами, згідно з дослідами радіоастрономії, сповнені всі міжзоряні простори.

Тому вчені прийшли до висновку, що органічне життя в космосі не становить рідкісного феномену. Але їм забрало багато часу, щоб зарискувати свій науковий престиж серйозними дослідами цього напівфантастичного феномену.

На їх оправдання слід, проте, сказати, що вони не мали в тому часі, ані радіоастрономії, ні тих всіх засобів технології, що ними користуються сучасні дослідники.

Але в половині XIX сторіччя ситуація змінилася докорінно, з розвитком ракетного рушія, що став основою космічних політів, увінчаних вичаленням людини на поверхні місяця та спробами розшуків життя на інших плянетах нашої соняшної системи. Згадати б тільки такі дослідні, безпілотні ракети, як Вікінґи (І і ІІ), Вояджери, Рейнджери та Піонери (9 і 10). Перші дві ракети, устатковані біохемічними лябораторіями були вичалені для прослідження слідів життя на Марсі, а дві останні устатковані космічними вітальними плякетами з окресленням атома водню, астрономічного положення нашої плянети та виглядів людини обох статей, були вичалені для обсліду найдальше розташованих плянет, щоб по останньому обкруженні плянети Юпітер, залишити соняшну систему та полинути в космічні мандри, назустріч незнаній цивілізації.

Можливе, що в тому самому часі, коли пишемо цю статтю, один з висланих Піонерів в нетрі нашої ґалактики вже в руках представників космічної цивілізації, яка старається розшифрувати зміст його вітальної плякети (ідея, яку продав НАСА астроном Карло Саган (та довгограйної платівки „звуки життя" із зразками земного життя та голосами мешканців землі.

Пошуки за такою космічною цивілізацією проводять сучасні космічні дослідники, при допомозі проєктів окреслених криптонімом SETI (Search for extraterres trial intellegence). Найбільшим проєктом вважають тепер проєкт „SENTINEL", який користується гарвардським радіотелескопом. Але найбільш завершену програму SETI плянує в найближчих роках НАСА.

Ця програма пов'язує пристрій, що має назву „багатомережного спектрального аналізатора" з цілою низкою радіотелескопів, включно із 1,000-стоповим телескопом в Аречібо, Пуер то Ріко та витонченим дослідним компютором. В основному компютор, з допомогою спектрального аналізатора, добирає потрібні дані з-поміж десятка мільйонів мереж в постійному шуканні за особливого типу сиґналами, що мають певну окреслену частотливість.

Ця програма розрахована на п'ять річних фаз, кошт яких дорівнюватиме 1,5 мільйона дол., кожна. Початок програми передбачається між роками 1989 та 1990, з тим, що до основної програми будуть включені ще два додаткові два види дослідів, з яких один буде обстежувати небо в пошуках інтенсивних сиґналів, які невідомі цивілізації могли б надавати посередньо з міжзоряних маяків, а другий слідкуватиме за появою слабких сиґналів, напрямлених до нас безпосередньо з великого ґрона, приблизно 800 сонцеподібних зір, розташованих на відстані 80 світлових років (460 трильйонів миль) від землі.

Під сучасну пору наша ґалактика вміщає поверх 10 більйонів сонцеподібних зір, що мають свої плянетні системи, які теоретично можуть бути осідком життя, у різних етапах його розвитку.

Але SETI наставлена на шукання технічно розвинутих цивілізацій, спромож-

(Закінчення на стор. 4)

О.Т.

РЕВОЛЮЦІЯ ЙДЕ ЗНИЗУ

II.

Чи не краще було б, коли б оці вчені взялись і написали справедливу історію української літератури від встановлення ленінської системи по сьогоднішній день діяння перестройки. Тоді вся правда вийде наверх.

Сама творчість письменників теж іде по старій утертій лінії. Колись прославляли батька народів сталінське сонечко у Кремлі, а тепер треба гудити Сталіна, тож усі в унісон гудять Сталіна. Точно „по вєлєнію". Сталін теж вже історична постать. Її не змінити вже ні похвальними, ні засуджуючими віршами.

Українська мова в упадку, її навіть виперли із садочків, то хто ж має читати ці потоки віршів, які заповнюють сторінки журналів і газет. Як подають довідники, самих поетів сотні і сотні, є серед них і поетеси. Поетес тепер чимало, лиш шкода, що ці поетеси не усвідомили свого становища і замість писати усі ці вірші і віршики ліпше взялися б за більш практичне діло. Ось для прикладу — відкрили б садочок з українською мовою. Там могли б і співати літворі свої віршики і пілховали б українську молодь та, може, теж і читачів для своїх віршів.

Перестройка — це рух знизу. Нащо здалися нарікання, що нема українських садочків. Хто має ці садочки відкрити? На мою думку, треба, щоб самі батьки, — а письменники повинні започаткувати цю справу, — відкривали садочки для своїх дітей.

Колись у Галичині, під польською займанщиною, самі батьки відкривали садочки для своїх дітей і зуміли виховати патріотичну молодь. Та чи тільки садочки? В Галичині існували читальні „Просвіти" майже у кожному селі, існували власні школи з українською мовою навчання і для їх організації — незалежні „Рідні Школи". Педагогічні Товариства, навіть своє незалежне Наукове Товариство імени Шевченка. Була і своя організація письменників. Що з того залишилось? Прийшли „визволителі" в 1939 році із сходу, які проголошували злуку всіх українських земель, відвічну мрію українського народу; і що сталось: зліквідували усі ці „Просвіти", „Рідні Школи", незалежні організації, й у висліді, після сімдесяти років „визволеного" життя, докотились до того, що в Україні немає українських садочків, а українська мова заникає...

Можна вимагати і від письменників практичної громадської роботи. Понаписували вже досить отої партійної макулятури і можна б взятись за інше діло. Ще в попередньому сторіччі виникла незалежна група українських модерністів „Молода Муза". Були там талановиті поети: Василь Пачовський, Петро Карманський, Остап Луцький, а далі Михайло Рудницький, Володимир Бірчак, Михайло Яцків і багато інших. Іван Франко, який проповідував тоді каменярський рух, критикував тоді цю групу за її нові модерні прийоми. А треба підкреслити, що саме Франко в той час і був отой літературний естаблішмент, який вирішував про долю літератури. Найбільше попало від Франка Луцькому, якого наш Каменяр ще й назвав „малпою" може тому, що не хотів він станути у ряд і „лупати скалу". А чи справді потрібно було цю скалу лупати, бо ось на скалі будував Христос церкву, та й ця скала могла бути отою могилою, що її у Шевченка розрили вороги, як це і відбилось потім у творчості молодомузівця Василя Пачовського.

Але гляньмо, як повели себе оці заатаковані молодомузівці. Багато з них перейшли у шкільництво: і Карманський і Пачовський, і Бірчак були учителями-виховниками і саме в системі „Рідної Школи"; Яцків опинився у банківництві, в якому молоде українське суспільство шукало основ господарського відродження, а Луцький покинув своє віршування, хоч був і добрим поетом і добре освічений у літературному процесі, та почав організацію української кооперації.

Ціла сітка кооперативних станиць покрила Галичину і допомогла нашому селянству піднести свій господарський статус. Всю цю відлану для народу працю одним заходом знищила окупація Галичини совєтськими військами в 1939 році, що діставла це похвальну назву „визволення Західньої України".

В теперішній час перестройки бачиться, що саме кооперація — це основа відродження народного життя. Це і є час, щоб відкрити господарські підприємства, що були б під опікою і під керівництвом самого народу. Відкрити слід кооперативи не тільки сільськогосподарські чи міського типу як ремісничі артілі, — але й незалежні організації культурного засягу. Треба відновити оці знищені ленінською системою „Просвіти", відновити „Рідні Школи", відновити наукові гуртки, які діяли на університетах.

Чому ж дотепер ще не постало ні в одному університеті товариство, яке пропаґувало б між студентами

(Закінчення на стор. 4)

Михайло Лоза

ЩАСЛИВА ІДЕЯ

Щаслива ідея — це ідея, яка зродилася у відомого журналіста й громадського діяча Василя Дідюка. Зродилася ця ідея вже давно, а стала дісністю щойно цього, 1988 року. Йдеться про видання своєрідної антології гумору, яку Василь Дідюк охрестив назвою „Смійтеся на здоров'я". Про процес, який відбувся в часі між виникненням ідеї і її реалізацією, Василь Дідюк розказав у „Вступному слові" до антології „Смійтеся на здоров'я". Там читаємо:

„Закінчуючи своє Вступне слово, хочу сказати: вже довгі роки — з різних журналів своїх і чужих, преси, календарів і оповідань, я збирав, записував і перекладав з інших мов все, що відносилося до гумору-сатири. Час від часу переглядав зібране, дещо посміявся, відкладав і дальше доповнював новим. Ніколи й на гадку мені не приходило, щоб зібране впорядкувати і видати окремою книжкою, хоч був свідомий і часто застановлявся над тим, чому у нас так мало гумористичних видань? Бо властиво побіч С. Руданського „Творів", їх є дуже мало".

Василь Дідюк не пояснює, коли і як прийшло йому на гадку надати довголітній праці книжкову форму. Але добре, що так сталося. Такого характеру книжка як „Смійтеся на здоров'я" побажана, потрібна і завжди знайде читача. Тому й видання її — доцільне.

Поміщені у антології „Смійтеся на здоров'я" речі за своїм, — що так скажу, — жанром — різнорідні. Є там довші гуморески, гумористичні вірші, приповідки (забарвлені досить часто гумором), але найбільше — коротких жартів (анекдот). Є розділ із самими карикатурами мистця Всеволода Маґаса. Йому належить також і мистецьке оформлення обкладинки. Карикатури займають 29 сторінок книжки, але вони чомусь не пагіновані. Коли б ці сторінки додати до 211 сторінок з текстом, то одержимо точні дані про об'єм книжки. Треба підкреслити, що карикатури дуже вдалі, майстерно виконані. Не зашкодило б було назвати зображених у карикатурах осіб, бо, хоч лиця дуже виразні і напевно подібні, то читачі, які не знають людей, — як то кажуть, — „з лиця", а тільки з прізвищ, не розумітимуть карикатур.

Немалу кількість ілюстрацій можна знайти і між текстами, але це вже відбитка з джерел, з яких Василь Дідюк черпав тексти.

Антологія „Смійтеся на здоров'я" не позбавлена сатири. Особливо проявляється вона у жартах на тему відносин у СССР і сателітних державах. Ось приклад для підтвердження вищесказаного і для відпруження читача цієї рецензії:

При вступі до партії комісія допитує кандидата:

— Чи брали раніше участь у бандах?

— Ні, ні! Це я вперше...

Або: — Учитель у школі питає дітей: ким кожен хотів бути, якби у нього батько був Сталін?

Один учень виявив бажання бути героєм Совєтського Союзу. Інший — маршалом. Ще інший — великим письменником. Тільки один учень сидів мовчки.

— Ну, а ти ж? — спитав учитель.

— Сиротою — відповів учень.

Або: — Біля берлінської стіни бавляться діти. Оце діти із західнього боку дразнять дітей, що по східньому боці:

— У вас нема шоколяду!

На це діти зі Сходу:

— А зате ви не маєте комунізму!

Діти із Заходу:

— Якщо захочемо, матимемо комунізм!

Діти із Сходу:

— Тоді не матимете більше шоколяду!

З польського гумору:

Коли до Польщі приїхав король Ляосу, в Варшаві розказували таку вістку:

„Король Ляосу приїхав до короля Хаосу".

Або: — У Варшаві, на вулиці, зустрічаються два приятелі: один звичайний чоловік, другий — партійний.

— Ти чув новину? — каже безпартійний. — Совєти прислали до Польщі три мільйони черевиків...

— А я тобі не казав, москалі — добрі люди! — гукнув обрадуваний партієць.

— Стривай, дай мені докінчити, — говорить далі безпартійний: — привезли три мільйони черевиків до направи...

• •
•

У антології „Смійтеся на здоров'я" переважають жарти на злободенні теми. І з них можна солідно посміятися:

Прийшов додому вночі п'яний чоловік. Зірвалася жінка з ліжка, підскочила до чоловіка, ляснула по щоці й гукає:

— Кажи, п'янюго, будеш ще пити?!

Чоловік мовчить. Жінка попадає в лють і лясь — по щоці з другого боку, гукаючи:

— Кажи, будеш ще пити?!

Чоловік подивився посоловілими очима й ледве відповів:

— Ну, добре, наливай!

— Супружжя внесло в моє життя музику — каже Іван до свого приятеля. — Я навчився грати другу скрипку.

• •
•

У світлиці пані каже дітям:

— Як прийде отець і скаже Слава Ісусу Христу, то відповідьте: Слава на віки!

Прийшов отець і каже: Слава Ісусу Христу!

Діти відповідають:

— Слава на ВІКЕНД!

Поручаючи цю антологію гумору нашому загалові, послужимося словами її упорядника Василя Дідюка: „Серед нашої сірої буденщини добрий гумор є для нас незаступимою конечністю щоденного життя й здоров'я".

Тож придбайте, будь-ласка, книжку, читайте її і смійтеся на здоров'я!

Книжка друкувалася у друкарнях „Бескид Ґрафікс" і ОО. Василіян в Торонто. Видавництво: „Овид". Видано книжку накладом автора. Ціна книжки тільки 16 долярів. Замовляти: W. Didiuk, 30 Allanhurst Dr. 402 Islington, Ont. M9A 4J8 Canada.

Святкування Дня Української Єдности у Фініксі

В неділю, 29-го травня ц.р. в українській католицькій парафії Успення Пресвятої Богородиці відбулись урочисті святкування Дня Української Єдности. У святкуваннях і посвяченні пропам'ятного хреста Тисячоліття крім запрошених священиків, гостей взяв участь римо-католицький єпископ митрополії Фініксу Томас О'Брасн.

Згідно з ініціятивою Світового Конгресу Вільних Українців, місцевий Громадський Комітет Тисячоліття уповажнив парафіяльний комітет провести святкування.

О год. 10-ій рано Святу Літургію відслужили парох о. Іван Кротець в асисті отців крилошан Мирослава Олешка і Михайла Боберського. Після Євангелії о. І. Кротець виголосив відповідну проповідь, закликав до єдности, об'єднання молитвою і любов'ю. „Сьогодні посвячуємо хрест, який є не лише символом Христа, але також символом, що об'єднує нас в одне тіло, — сказав о. парох. — Взаємною любов'ю, прагненням до єдности, до добра святкуємо цей день". Після Святої Літургії о год. 12-ій при звуках дзвонів процесійний похід піснею „Хочемо Бога" вітав достойного гостя Владику при вході на площу парафії. Біля пропам'ятного хреста вітали Владику представники парафії — д-р Стефан Михайлів привітом, Галина Агащук хлібом і сіллю. Діти „Рідної Школи" Віра, Стефан Тафт, Данило, Євген Чопівський, Тиміш Бойко вітали привітом і китицею квітів. Під час урочистої відправи „Обнова хресних обітів" отці провели ритуал обновлення обітів святого Хрищення, в якому присутні тричі відрікалися диявола, тричі визнавали віру в Бога при запалених свічках. Владика брав участь у відправі, читав молитви і посвятив пропам'ятний хрест. Гарні молитви, тропар Володимирові Великому, просвітителеві України, обряд присяги, з'єднання з Христовим Світлом напевно залишать незабутні сліди у серцях присутніх. Після закінчення першої частини відправи відбувся обхід навколо церкви. Вірні співали пісні „Ви що в Христа хрестилися", а при вході до церкви „Вітай нам, Владико". Церква була гарно прибрана вишивками і квітами. Панував святочний настрій. При кінці відправи Владика благословив вірних. Отець І. Кротець щирими і теплими словами дякував Владиці за участь у святкуваннях. Достойний гість виголосив проповідь, в якій виявив докладне знання нашої історії, підкреслив релігійне переслідування нашого народу, закликав бути стійкими у вірі, взаємній пошані і любові. Блаженнішого Патріярха Йосифа представив як символ українського народу і порівняв його до св. Томаса Море. „Це для мене велика честь і приємність бути з вами, — сказав Владика. — Хрест, посвячений сьогодні, символізує Церкву в катакомбах". Отець І. Кротець проголосив многоліття Владиці, парафіянам, гостям, отцям, братам і сестрам на рідних землях, усім українцям у діяспорі, жертводавцеві пропам'ятного Хреста М. Тислевичеві.

Святкування закінчено гимном Тисячоліття.

Опісля відбулася перекуска, приготована сестрицтвом під керівництвом Галини Агащук.

Пропам'ятний хрест Тисячоліття, зведений за проєктом Я. Росолі, — це копія хреста заслуги, присвяченого учасникам Зимового Походу. Його прикрашує залізна огорожа, у чотирьох кутах посаджені кедрові деревця, у задній частині кущ перікенти, котрий нагадує калину, площадка висипана білими камінчиками, вхід виложений декоративними плитками.

При збудуванні пропам'ятного хреста працювали Я. Росола, М. Тислевич, М. Лозинський, М. Фик, М. Скрипочка, В. Намака, Р. Пилип'як, М. Наливайко, І. Шупер.

Свято фільмували чотири телевізійні станції. У вечірніх годинах були подані у позитивному насвітленні звідомлення зі святкувань.

Єпископ Фініксу Томас О'Брасн посвячує пропам'ятний хрест Тисячоліття в асисті отців — зліва парох о. І. Кротець, крил. М. Боберський, крил. М. Олешко.

Я. Яворівський

М. Мачай — доктор медицини

Чи музика і медицина йдуть впарі? Видно що так, коли ж багато визначних учнів УМІ, які так гарно грали і виступали на концертах, починали студіювати в університеті медицину і вибирали остаточно лікарську професію.

Одна з них д-р Марта Мачай, але у неї дещо інакше, бо вона закінчила два факультети. Навчаючись музики від 6-го року життя, обдарована, талановита Марта закінчила УМІ дипломовим речиталем у клясі проф. Меланії Байлової в 1978 році.

Д-р Марта Мачай

Від 1977 року студіює в Нюйоркському університеті, де крім передмедичних предметів закінчила кум лявде музикологічні студії бакалявром мистецтва. Тоді її головним предметом була музика, а побічним хемія. Марта мала завжди високі оцінки, була на листі декана, тож без труднощів була прийнята на студії медицини, які закінчила дипломом доктора медицини 1985 року. Тепер є на третьому році резидентури в університетському шпиталі в Стоні Брук, Н.Й., і спеціялізується в психіятрії.

Ввесь час під час студій медицини знаходила час на музику, вправляла, виступала на концертах згаданого університету. Її вчителями музики були в Нюйоркському університеті Владімір Падва і Лінда Кунцо, а Мілдред Вальман в музичній школі Меннес.

Марта одержала багато нагород з музики, виступала в радіо, брала участь в концерті молодих мистців в Карнеґі Рісайтел Голл та виступала часто на українських імпрезах.

Марта від дитинства пластунка, брала участь в таборах та вишколах, а під час літніх вакацій ще в середній школі св. Юра в Ню Йорку, яку закінчила з відзначенням і стипендією, їздила двічі на курси Українського Католицького Університету в Римі. Марта є членом Українського Народного Союзу. Хоч перевантажена працею в лікарні, вона знаходить час для фортепіяна і успішно виступає в концертах. Недавно я мала нагоду слухати її гри, коли вона ніжно і співно виконувала Інтермеццо Нижанківського і Жука „Поему", то знову ж з поривом і завзяттям її улюблене скерцо б-моль Шопена. Бажаємо молоденькій лікарці і піяністці якнайкращих успіхів і досягнень в її двох професіях.

Таїса Богданська

„Пресвятая Богородице спаси нас"

В травні природа оживає, оживає і набирає сили кожного року проща до Матері Божої Зарваницької. У цьому Божому році, присвяченому Марії, т. зв. Марійський Рік і в 1000-ліття Християнства України, 15-го травня 1988 р. о годині 3:30 по полудні, побожний нарід заповнив храм Божий Христа Царя в Найставні, Філядельфія.

Перед Молебнем зібрані з глибини душі звеличали своїм чудовим співом Матір Божу Зарваницьку. Нарід співав, молився, випрошував ласк для обездоленого народу.

Найбільшим торжеством було, коли п'ять священиків стали перед престолом у стіп Богородиці: о. митрат д-р Іван Біланич, о. митрат Зенон Злочовський, о. крилошанин Тома Бариляк, о. крилошанин Ярослав Шуст і о. Роман Мартинюк.

Прочани надхнені у молитовному настрої повторювали прошення за священиками „Пресвятая Богородице спаси нас". Парох о. митрат д-р Іван Біланич привітав присутніх, а відтак о. крилошанин Тома Бариляк виголосив проповідь. Зосередився отець на молитві нашого Патріярха Йосифа, коли вийшов на волю в 1965 році і молився в Люрді такими словами: „Мамо, чи Ти чуєш мене?".

Найбільшим моментом була суплікація, коли ми всі зі сльозами в очах співали: „Всі святі землі української моліть Бога за нас". Опісля піднесені духовно і щасливі перейшли до церковної залі на короткий концерт. Секретарка Марійської Дружини Марія Касіян відкрила концерт і привітала гостей — священиків, монахинь і Марійські Дружини: св. Ольги з Френкліну і св. Йосафата з парохії св. о. Миколая і Матері Божої Зарваницької з Найставну.

Реферат про чудотворні місця в Україні виголосила заступниця голови Анізія Мірчук, а опрацювала його наша Марійська дружинниця Стефанія Бернадин. Програму доповнив виступ вокального жіночого тріо „Камея", в якому беруть участь Іванна Осідач, Ірена Райнер, Наталія Пуйда, при фортепіяні Наталя Вайда. Були виконані „Коротке Славословіє" — муз. о. митр. Зенона Злочовського, „Все упованіє моє", слова Т. Шевченка, муз. о. митр. З. Злочовського, „Святий Великий Володимире", слова і мелодія о. Мелетія Лончини, муз. о. З. Злочовського. Акомпаньямент — Ірена Райнер. „Богородице Діво", слова і мел. о. Юліяна Дуцька, гарм. о. З. Злочовського. Акомп. Ірена Райнер. При перекусці і каві ще довго щасливі прочани обмінювалися думками.

В суботу, 21-го травня третя кляса школи українознавства, якої учителькою є Марія Касіян, а духовним провідником о. митр. Зенон Злочовський, вже втретє, відвідала ікону Зарваницької Божої Матері, що є у церкві Христа Царя. Чому тільки третя кляса, а не ціла школа не відвідає раз у рік цю прекрасну чудотворну ікону у нашому храмі?!

Присутня

ОДНА З НАЙБІЛЬШИХ індустрій в Америці починає відчувати великий брак відповідальних робітників, заявляє Томас Донагю, президент Американської асоціяції товарообміну, тобто достави товарів вантажними машинами. Причиною такого великого запотребування якраз водіїв для вантажників є не тільки брак відповідальних осіб, але також й різні нові закони, які ставлять більші вимоги до них. Йде мова про переступлення цими водіями законів автострад кожного стейту в країні, як також наркоманства і алькоголізму.

ПРЕСОВЕ АҐЕНТСТВО Франс Пресс, покликаючись на добре поінформовані джерела, повідомило, що в наступному місяці Швайцарія звільнить з тюрми генерала Жана-Луї Жанмера, засудженого у вересні 1976 року на 18 років тюрми за передачу в руки совєтських агентів КҐБ засекречених матеріялів військового значення. Ген. Жанмер був перед засудом головнокомандуючим військовими протилетунськими частинами і відповідав за інсталяцію нових оборонних споруд у Швайцарії. Швайцарське суспільство не задоволене передчасним звільненням шпигуна.

Українське Історичне Товариство

ділиться сумною вісткою з Членством УІТ і Громадянством, що 22-го липня 1988 р. на 77-му році життя відійшов у Вічність дійсний член УІТ і співробітник „Українського Історика", професор канонічного права, визначний науковець і церковний діяч

о. проф. д-р

Мелетій Войнар, ЧСВВ

ПОХОРОНИ відбулися в понеділок, 25-го липня на українському католицькому цвинтарі св. Духа в Гемптонбурґу, Н. Й.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Управа Українського Історичного Товариства та ред. Колеґія „Українського Історика"

Українська Вільна Академія Наук у США

зі смутком повідомляє, що 25-го липня 1988 року в Ню Йорку помер довголітній правний дорадник та щирий приятель Академії

бл. п. д-р

СТЕПАН ЯРЕМА

Дружині Ользі та Синам з Родинами висловлюємо найщиріше співчуття.

Співробітники та Управа УВАН

У глибокому смутку повідомляємо Рідних, Приятелів та Знайомих, що дня 23-го липня 1988 року відійшов у Вічність на 68-му році життя наш Дорогий ЧОЛОВІК

бл. п.

СЕМЕН КОДА

нар. в селі Сквіртне на Лемківщині.

ПАНАХИДА відбулася у вівторок, 26-го липня 1988 р. о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Босак, 641 Atlantic St., Stamford, Conn.

ПОХОРОН відбувся у середу, 27-го липня 1988 р. о год. 9-ій ранком з церкви св. Володимира в Стемфорді, Конн., а відтак на український католицький цвинтар св. Духа в Гемптонбурґу, Н. Й.

Залишилися у смутку:
жінка — РОЗАЛІЯ КУБИЧ-КОДА
донька — ІРИНА ЛОТОЦЬКА
зять — БОГДАН ЛОТОЦЬКИЙ
внучка — РОЗА-МАРІЯ ЛОТОЦЬКА
та ближча і дальша Родина в Україні і ЗСА

Ділимося сумною вісткою, що дня 23-го липня 1988 р. упокоїлася у Бозі в Пансіоні ім. Івана Франка в Місісаґа, Онт., Канада на 92-му році життя

бл. п.

Катерина Горбачевська з Ганкевичів

Уроджена на Київщині в сім'ї священика, мед-сестра Армії УНР, учителька, вдова по адвокатові д-рові Льонгинові Горбачевському.

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ відбулися з української православної церкви Покрови Пресвятої Богородиці в Монтреалі, Канада на цвинтарі Монт Рояль.

Горем прибиті:
син — ЯРОСЛАВ з ОДАРКОЮ
внук — АНДРІЙ з ДАРКОЮ і правнучкою НАТАЛКОЮ
внук — МИРОН з ТАМАРОЮ ГОРБАЧЕВСЬКІ
дочка — МАРІЯ з МЕТОДІЄМ КІНАХ
внук — ЯРОСЛАВ з ЗОРЕЇДОЮ і правнуки АДРІЯ І МАРКІЯН КІНАХ
внук — ТАРАС з ДАНЕЮ і правнучка ХРИСТИНА КІНАХ
брат — ЮРІЙ І КАТЕРИНА ГАНКЕВИЧ
сестри: СЕРАФИМА й АНТОНІНА в Україні
та дальша Родина в Канаді, Америці і в Україні

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Нехай Канадська Земля прийме Її і буде Їй пером.

ТЕАТР „ЗАГРАВА" — В ЧИКАҐО

В днях 30-го квітня і 1-го травня ц.р. загостив до Чикаго український драматичний театр „Заграва" з Торонто і показав прем'єру драми Степана Любомирського „Нескорені", а на другий день — „Танок волі" Бориса Будного, яка була поставлена в інших містах і дістала добрі рецензії.

Це знаменито, що приїхав театр „Заграва", що можна було піти і переживати так рідко культивовану форму в сьогоднішніх мистецьких виявах. Не добре, однак, було те, що приїзд припав на дуже „згущений" місцевими імпрезами час (включно з весіллями!). Шкода, тричі шкода, бо багато людей не могли побачити представлені п'єси.

Дозволю собі зупинитися дещо на прем'єрі драми „Нескорені". Треба віддати належне С. Любомирському і з великим признанням підкреслити його візіонерський дар і вичуття в час писання (часи Брежнєва) теперішніх подій. П'єса надзвичайно актуальна, саме тепер цікаво її побачити в контексті усіх голосів „зі сходу", з України — посередніх і безпосередніх. Для приміру: зі сцени слухаємо „новий вітер віє", це саме почули ми від М. Руденка, від Й. Терелі та інших. Зі сцени чуємо: Треба це великої праці для пробудження, для піднесення національної свідомости, гідности. О. Гончар з нагоди свого 70-ліття п'ятнує батьків — „лядьків незрячих", які пишуть петиції „не нагружувати дітей вченням мови", рідної! М. Руденко гаряче апелює „будуйте спільно свою силу, своє значення у світі". В дечому погляди автора ще у сфері прагнень, бажань: прокурор і батько в одній особі каже „тікайте звідси", відповідь молодих: „Не нам тікати, ми на своїй землі". Це тільки коротка виміна слів у кінцевій дії, але як же знаменна і як бажана.

Місце дії — Київ, головними місцями подій є хата прокурора Української РСР і б'юро престижевого журналу „Дніпро". Головні персонажі — кар'єристи, виконавці, московські наставники з однієї сторони, молодь, діти, творча інтелігенція з другої. Це зовсім нове покоління, рушійна, розумна сила того, що в п'єсі відбувається.

Хата Жарченків, як призма, крізь яку — розмови, зустрічі діялоги, питання — пізнаємо ті світи. В. Жарченко, батько дітей (студіюють обоє) і прокурор, типічний кар'єрист, виконавець. В тій ролі дуже добрий Тарас Парченко. Його дружина Ляриса досить складна постать, з вигляду підпора в кар'єрі мужа, в деяких хвилинах виходить, що натягнула маску забріхання. Головно тривожиться дітьми, дочкою Лідою і сином Тарасом („він в нас одинокий")... Відчуває небезпеку, хоче захищати, не знає як, не знає нічого про життя дітей.

Як згадано, другим місцем дії є редакція журналу „Дніпро". Редактор А. Усєнкін „перекинчик", може колись ідеаліст („вони нагадують нашу революцію, у нас був такий вогонь, рішучість тільки в неправильному напрямку"), як деякі українці в час українізації, він чомусь змінив прізвище і як „русскій" є виконавцем. Він зовсім інший в контактах з полк. Болдуніним — тут він цинік, часто висловлює такі уваги аж неймовірні. (Навряд чи можлива така відкритість між двома каґебістами в тому світі недовір'я і забріханости, щоб сказати „ми не будували соціялізму, ми будували імперію"). Він, Усєнкін, інший супроти українців, „громами" б'є поета В. Сільчаника, закидаючи націоналізм, а рівночасно в якійсь мірі тішить його „новий дух", нові події. Це дуже складна і цікава постать. Чи має актор (І. Кушніренко) всі можливості віддати тонкощі своєї ролі: цинізм не тільки у висловах, але мімічно, грою мускулів на лиці. Не тільки в діялогах, які є знамениті, але, наприклад, кінцева сцена, сцена повна напруги — народ вийшов на вулиці міста, відгомін якихось поважних подій, привели до канцелярії головних організаторів, на сцені зудар дітей прокурора з батьком, крайнє напруження, на сцені не може бути пасивних персонажів. Все відбувається дуже нагло, але чи публіка годна схопити, що, наприклад, Усєнкін має іншого роду сатисфакцію, як Болдунін!

П'єса цікава ще і різними, крайніми персонажами: Тарас Жарченко, студент права, один з організаторів спротиву — ентузіяст, горить. Й. Терлецький дуже добрий в ролі. Сестра Тараса Лідія — цікава молода дівчина, темпераментно знаменитий тип. Оля Щирик чудова в цій ролі. (Шкода, що в п'єсі не розвинено глибше симпатії Олі і Степана Бузька, товариша Тараса. Напевне це дало б більшого „смаку" і може драматизму?) Степан — галичанин, більш опановиний, більш досвідчений — Іван Набережний добрий в цій ролі. Хотілося б, щоб був більш блискучий у дотепній жартівливій формі говорення. Надя Липовецька добра у складній ролі жінки прокурора, матері, в якій і відлуння давніх чистих почувань, якоїсь дії. До цікавіших належать і сцени з дочкою Усєнкіна, Софією, екстравагантною, яка в міру подій здобуває симпатію. Анна Левицька якби вроджена до таких ролей. Степан Ґеник-Березовський добре схопив складну психологічну структуру поета В. Сільчанина, його змінливу настроєвість, то оптимізм і духовість „під небеса", то настроєва „могила".

Володимирові Довганюкові хвала за такий „майстерштік", напевно багато дечого ще проаналізує, поглибить і дальше „в народ" треба це представляти.

П'єса „Танок волі" Бориса Будного мала вже добрі рецензії. Я додам, що це надзвичайно симпатична сатира, крім головної, драматичної події — втечі танцюристки. Так знаменито представлені еміґрантські персонажі зі всіми прогріхами, представлені тактовно, нікого ані нічого не зачіпаючи. Публіка давно не мала так чудової погідної розваги і веселости!

Ірина Камінська

В ІЗРАЇЛСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ відбулись дуже гострі дебати і виміна думок за закритими дверима між лейбористською партією Шімона Переза і політичним бльоком Лікуд, яка в першу чергу свідчить про підготову політичних партій до парляментарних виборів, передвиборча кампанія яких, як кажуть політичні спостерігачі, буде дуже гострою. Засідання відкрив Перез, а потім виступив прем'єр-міністер Їцак Шамір, який, не називаючи навіть Переза по імені, назвав його й інших керівників лейбористської партії винними за підтримку Єгипту у справі міжнародного арбітражу при вирішуванні справи смуги Таба. Перез зірвався з місця і закричав, що „людина, яка сама голосувала за арбітражем починає нас вчити". Він закинув членам Лікуди, що вони зумисно бльокують процес замириння з арабами шляхом переговорів, у висліді чого наступили заворуження. Член Лікуду Еліягу Бен-Еліссар перервав Переза і закричав: „ви хочете бути ангелом миру з чистими руками. Большевик!". Перез у відповідь заявив, що Бен-Еліссару поводиться як фашист. Так, менш-більш, розпочалася підготовка до парляментарних виборів, кажуть спостерігачі.

Революція...

(Закінчення зі стор. 2)

любов до власної поезії, до власної літератури? Чому не відновити діяльність хоч би таких організацій як Товариство Петра Могили, яке влаштовувало доповіді для студентів з дискусіями з ділянки історії України й історії української літератури?

Саме тепер пора почати ошо, як її називає Горбачов, революцію від організованого господарського і культурного життя в Україні від низів і на тій основі можна буде відродити незалежне українське господарювання в Україні і в економічному секторі, та на тих основах можна сподіватися відродження нового повного життя.

Усі звернення до влади з проханнями робити це чи те, — це втрачений час. Ця влада довела до упадку українське господарське і культурне життя. Віднова може прийти від самого народу, і голосне слово й сама співпраця письменників може цьому сприяти і дати письменникам сатисфакцію.

У пошуку...

(Закінчення зі стор. 2)

них зідентифікувати себе вирощуванням електромагнетних сигналів.

Слід нам проте мати на увазі, що можливість знайдення такого сигналу у всесвіті можна порівняти до можливості знайдення голки в стогу сіна. З уваги на те, шукання за інтелігентним життям у космосі слід розраховувати на багато років. Але вже сьогодні можемо собі уявити цю приголомшливу сенсацію в нашому земному світі, на вістку про успішну ідентифікацію хоч би одного сигналу, напрямленого до нас з далеких просторів галяктики.

Самий бо факт, що хтось такі сигнали висилає з космосу становитиме доказ існування в ньому інтелігентного життя та розв'язання споконвічного питання чи ми самотні у всесвіті?

Звичайно після передовлення такого сигналу керівники даної програми SETI намагатимуться 1) зідентифікувати місце походження даного сигналу чи сигналів, 2) розшифрувати їх зміст та 3) почати, в порозумінні з іншими народами світу, діялог з представниками нової космічної цивілізації.

Чи хтось з нас, наших дітей чи унуків доживе до цього часу, особисто в цьому сумніваюся? Хоч за 100, 200 чи більше років наша технологія може зробити такий шалений стрибок вперед, що те все, що сьогодні видається нам фантазією, або неможливістю, завтра може стати дійсністю!

Совєтський...

(Закінчення зі стор. 1)

тільки відомо, що певні справи про Афганістан скоро предстануться на сторінки преси і тому комуністичні лідери, мовляв, повинні бути готові для такої виміни думок і стверджень. Стаття ген. Цагалова правдоподібно означає початок такої дискусії.

Ген. Цагалов не тільки говорить у статті про упадок Кабулю, але також ставить під сумнів дотеперішню пропагандивну кампанію СССР, що совєтські військові частини були послані до тієї країни для оборони і збереження „революційних здобутків" тамошніх комуністів. Це вперше в совєтському виданні говориться не про „афганську революцію", а про „військовий переворот" шляхом застосування сили.

На думку совєтського генерала, головна помилка була зроблена підтримуваним Москвою маріонетковим урядом комуністів, які недоцінили впливу і підтримки на повстанський рух релігійних керівників Афганістану. Також теперішній керівник компартії і президент Наджібулла не міг сконсолідувати ряди комуністів. „Кожний говорить про єдність, — каже ген. Цагалов, — але фактичної єдности серед них не було вже від самого початку.

У Вашінгтоні, секретар Департаменту оборони Френк Карлуччі і заступник державного секретаря ЗСА Джан Вайтгед не дуже то вірять інформаціям з Пакістану кажучи, що розвідчі чинники ЗСА й інших західніх країн запевнюють, що відтягнення совєтського війська продовжується далі, згідно з пляном. Вони однак уважно вивчають також заяву президента уль Гака.

Газета „Ню Йорк Сити Трібюн" помістила інформацію 25-го липня, що нібито у червні велися переговори між представниками Москви і муджагедінами. Зустріч, мовляв, відбувалася у одній із скандинавських країн. Не можна отже виключати, що Москва старається запевнити для комуністів участь у майбутньому уряді, — кажуть спостерігачі.

СФУЖО ...

(Закінчення зі стор. 1)

го травня ц.р. в Женеві, була Зоя Нижанківська, голова Товариства Українських Жінок у Швайцарії. Під час нарад у справі „Насильства над дитиною" З. Нижанківська представила проблему насильної русифікації в Україні, починаючи від садочка. З. Нижанківську запросили до участи в працях Женевської секції цієї організації.

П. Рубан...

(Закінчення зі стор. 1)

ла совєтська прокуратура різні проступки, до злодійства включно. Але хоч Л. Лук'яненко як правник дає у своєму зверненні усі докази того „кривосуддя", що зустріло П. Рубана, совєтська система не поступилася ані на крок у своїх наклепах про його „кримінальні" злочини.

Але також не поступився ані на крок сам П. Рубан, залишаючись стійким у своїх домаганнях прав для політичного в'язня, як і в підтримуванні своїх співтоваришів неволі.

„Знаєте, — каже він нам, — тюремний режим уміє так зламати людину, що по якомусь часі вона забуває вже реагувати, не хочеться нічого, а страх стає панівною силою".

П. Рубан розповідає нам, як його співтовариші в'язні були зовсім байдужі до своєї долі, і це було причиною, що він розпочав між ними політичну акцію; він спонукав їх до політичного бунту, до боротьби за статус політв'язня усіма можливими засобами. Він, наприклад, сам відмовився брати заплату за працю, яку виконував в карному таборі, тому саме, що він політичний в'язень, а не кримінальний.

Але найбільше потрясаючою в його розповіді є та частина, в якій він старається нам представити переживання у т.зв. штрафному ізоляторі. А він пробув у ньому в різних періодах свого ув'язнення 47 днів. Чи можемо ми, які такого не пережили, відчути, що діється з людиною, коли вона сидить самітна у холоді і голоді довгими днями?

„Людина прямо божеволіє", — спокійно і без хвилювання пояснює П. Рубан. „З часом, коли ви дістаєте 450 грамів хліба і гарячу воду на цілий день, а з вас стягають усе тепле убрання і накривало, вам вже не хочеться нічого. Ви просто тратите почуття дійсности; сон — це тортури, а дійсність ще більші! Коли мене випустили, мені спершу здавалося, що я не ходжу по світі, а літаю поза його межами...".

Інтарсія Петра Рубана, одна з небагатьох, які мистцеві дозволено вивезти з України.

Нам усім якось ніяково слухати про ці терпіння і ми ставимо конкретне питання, яке на ділі харчування в'язнів, бож ще так недавно совєтський прокурор запевняв американського журналіста А. М. Розентола із „Ню Йорк Таймсу", що в'язні харчуються знаменито. П. Рубан подає нам точно цілоденне меню в'язнів, яке складається із 100 грамів картоплі і 5 грамів каші на сніданок; 100 грамів картоплі, 120 грамів капусти, 20 грамів буряків, 30 грамів каші та 5 грамів олії в обід; і 20 грамів круп на вечерю.

Добре б було це меню, на якому жив 22 роки П. Рубан, подати до американської преси, щоб належно відповісти прокуророві І. Рахманінові.

Із цих фізичних терпінь наш гість переходить на духові, які йому довелося роками переживати нарівні із голодом. Він розповідає про це кривосуддя, яке він зазнав, коли з нього старалися зробити звичайного злодіяшку за збирання відпадків дерева на інтарсійні праці, про приписування йому „протисовєтської пропаганди", коли цитував думки із офіційного економічного журналу, як покарали за те, що вимагав навчання української мови для його дитини у т.зв. українській школі.

Але найбільше чітко і захоплююче звучать вдумливі погляди П. Рубана про сьогоднішню ситуацію в Україні і її майбутнє. На його думку, процес цілої перебудови, який веде М. Горбачов, дуже поверховний. П. Рубан не бачить ніяких справжніх змін, особливо в Україні, і каже, що політика сталінізму далі існує, головно на провінції. Але передусім відчувається далі натиск русофільства в Україні. Він уважає, що це не зміниться тому, що підставою великости Росії є і буде бажання не мати окремої України чи Білорусі. І процес русифікації не меншає, помимо останніх намагань цей стан поправити усіми легальними і нелегальними шляхами. Розуміється, П. Рубан уважає, що теперішню гласність треба використовувати де можна, і тому всі українці, які стануть тепер на захист мови, в тому однозгідні, хоч у них різні способи осягнути цілі.

Але русифікація не лише проявляється в мові, — каже П. Рубан, — мова це піна процесів економічних і культурних, і ми усі мусимо мати це на увазі. В першу чергу треба пам'ятати нам, що єдина централізована влада існує у Москві, і їй підкоряється все на чолі із КҐБ, — а ця влада є російською. Тому теж робиться все, щоб підкосити національні стремління, тому вбивається українське коріння, українську історію, українські національні стремління. А без вирішення національного питання не можна нічого розв'язати і ніколи не можна розділити людської свободи від національної.

„З такими проблемами приходиться нам усім сьогодні боротися і, як не будемо всі разом іти вперед — життя пройде побіч нас".

Тому важлива єдність всіх українців тут, на вільній землі, і взаємне порозуміння. Того чекають ті, які залишилися на батьківщині, — передає нам їхню волю П. Рубан, а при тому підкреслює, як дуже в Україні бажають знати про життя українців на Заході, про усі прояви культурного чи політичного успіху, і як нетерпеливо чекають на нашу пресу і на вістки від нас.

У нашій довгій розмові, а радше в монолозі П. Рубана, перериваного лише нашими запитаннями, ми зупиняємося ще на різних проблемах, на які наш гість дає ясну, щиру та переконливу відповідь.

Вкінці ми ще заторкуємо мистецьку творчість П. Рубана, в якій він працював, помимо усіх перепон — процесів, присудів і ув'язнення. Це інтарсія — будова картин із різнокольорових кусочків дерева, що в цілості робить враження малюнку. Такою технікою була також зроблена славна Статуя Свободи, яку П. Рубан хотів подарувати американському народові у 200-річчя незалежности, і за те йому довелося відсидіти вісім років тюрми і п'ять заслання.

Сьогодні він тут, на вільній землі, злучений із цілою своєю родиною, має вкінці можливість посвятитися тому мистецтву, що на Заході не дуже відоме.

Але коли слухаємо його, то бачимо, що його завдання лежить далеко поза мистецькою працею. Він бо не лише художник, а філософ, знавець історії, а в першу чергу глибокий український патріот, який умів запалити іскру того українства серед товаришів недолі, помимо панівного там страху. Який отже вогонь може він запалити серед нас тут, на волі!